

Opinnäytetyö (AMK)

Viestintä

Animaatio

2015

Sini Pietiläinen

ONKO ANIMAATIO VAIN LAPSILLE?

TURUN AMMATTIKORKEAKOULU
TURKU UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

OPINNÄYTETYÖ (AMK) | TIIVISTELMÄ

TURUN AMMATTIKORKEAKOULU

Viestintä| Animaatio

2015| 32

Vesa Kankaanpää, Eija Saarinen

Sini Pietiläinen

ONKO ANIMAATIO VAIN LAPSILLE?

Opinnäytetyöni käsittelee animaatioelokuvan yleistämistä tarkoittamaan vain lastenelokuvaa. Esittelen elokuvia, jotka ovat luokiteltu lapsille sopiviksi, koska ne ovat animaatioita. Pohdin miksi animaatioelokuvia luullaan lastenelokuviksi. Esittelen aikuisten animaatioita. Tutkin myös Suomessa olevia animaatioiden ikärajoja.

ASIASANAT: animaatio, lastenelokuvat, aikuistenelokuvat, ikärajat

BACHELOR'S THESIS | ABSTRACT

TURKU UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Degree programme in Communication and Media Arts| Animation

2015| 32

Vesa Kankaanpää, Eija Saarinen

Sini Pietiläinen

IS ANIMATION ONLY FOR CHILDREN?

My thesis is about that people think animations are only films for children. I write about movies that have been classified as children's films only based on the fact that they are animations. I reflect on why animation is seen purely as children's media. I introduce animated movies that are meant for adults. In my thesis I also examine animation classifications made in Finland.

KEYWORDS: animation, children's movies, classification

SISÄLTÖ

SISÄLTÖ	4
KUVAT	5
1 JOHDANTO	6
2 ONKO KAIKKI ANIMAATIO LAPSILLE?	7
2.1 Miksi animaatiota luullaan pelkäksi lastenelokuvaksi?	7
3 RUOHOMETSÄN KANSA	9
4 SOPIIKO KAIKKI LASTEN ANIMAATIOKAAN LAPSILLE?	13
4.1 Mitä lapsi kestää?	13
4.2 Esimerkkejä elokuvista	13
5 ANIMAATIOTA AIKUISILLE	15
5.1 Aikuisten animaatiot ovat riski rahoittajille	15
5.2 Esimerkkejä aikuisten animaatiosta	15
5.3 Mikä tekee elokuvasta aikuisten elokuvan?	18
6 JAPANILAISET ANIMAATIOT	19
6.1 Esimerkkejä Japanilaisesta animaatiosta	19
7 ELOKUVIEN IKÄRAJAT	22
8 ONKO ANIMAATIO LAPSELLINEN TAITEENMUOTO?	27
8.1 Mikä tekee animaatiosta lapsellisen?	27
8.2 Onko animaatio lapsellista?	28
LOPUKSI	30
LÄHTEET	31

KUVAT

- Kuva 1. Ruhometsän kansa (Rose, 1978)
- Kuva 2. Ruhometsän kansa (Rose, 1978)
- Kuva 3. Ruohometsän kansa (Rose, 1978)
- Kuva 4. Ruhometsän kansa (Rose, 1978)
- Kuva 5. Notre Damen kellonsoittaja (Trousdale, Wise, 1996)
- Kuva 6. Felidae (Schaack, 1994)
- Kuva 7. Felidae (Schaack, 1994)
- Kuva 8. Hopeanuoli (Katsumata, 1986)
- Kuva 9. Suomen ikärajamerkinnät (MEKU)
- Kuva 10. Fire and Ice (Baskhi, 1983)
- Kuva 11. Lumikki (Morey, Hand, Sharpsteen, Jackson, Pearce, Cottrell, 1937)

1 JOHDANTO

Opinnäytetyössäni käsittelen animaation yleistämistä pelkäksi lastenelokuvan muodoksi. Se on minusta harmillista ja voi johtaa ikäviinkin lopputuloksiin. On upeaa, että lapsille tehdään animaatioelokuvia niin paljon. Itsekin nautin lapsille suunnatuista animaatiosta. Mielestäni kuitenkin lastenanimaatio turhaan dominoi niin voimakkaasti pitkien animaatioelokuvien maailmaa.

Keskityn työssäni käsittelemään pitkiä elokuvia ja rajaan TV-sarjat ja lyhytelokuvat pois. Aihe on laaja jo näinkin. Yhden poikkeuksen kuitenkin teen *Hopeanuoli*-sarjan kohdalla, sillä se on otollinen esimerkkinä animaation sekoittamisesta tarkoittamaan vain lasten mediaa.

Esittelen aikuisten animaatioita. Käsittelen muutamaa lastenelokuvaa ja pohdin, mikä tekee elokuvasta lapsille suunnatun. Pohdin, miksi lapset pitävät animaatioista, ja miksi aikuiset eivät katso niitä.

Animaatiota pidetään synonyymina lastenelokuvalla. Varsinkin jos elokuvassa esiintyy eläinhahmoja. Jotkut eläinaiheiset elokuvat eivät sovellu kuitenkaan missään määrin lapsille. Käyn läpi esimerkkejä näistä elokuvista.

2 ONKO KAIKKI ANIMAATIO LAPSILLE?

Moni ajattelee animaation olevan vain lapsille. Tämä ei tietenkään ole totta. Animaatiosta kiinnostuneille se on selvää. Suuriosa aikuisista ja lapsista eivät kuitenkaan näe asiaa näin.

Animaatiofestivaaleilla näkee aina samaa. Näytökseen on tullut perhe pienten lasten kanssa katsomaan animaationäytöstä. Kesken näytöstä he kuitenkin pakenevat paikalta, kun lasten itku kantautuu koko salissa. Useimmat festivaalit ovat taideanimaatioille tarkoitettuja tapahtumia ja ne saattavat sisältää lapsille sopimatonta materiaalia. Vanhemmat ovat olettaneet animaationäytöksen tarkoittavan lastennäytöstä.

Kirjastojen lastenhyllyiltä löytyy animaatioita, jotka on tarkoitettu aikuisille. Tämän takia voi olla haitallista luulla animaatiota vain lastenelokuvaksi. Useilla ystäväilläni on traumoja liian nuorina nähdyistä elokuvista kuten *Ruohometsän kansa* tai *Akira*. Aikuisten elokuvien näkeminen lapsena voi aiheuttaa painajaisia ja ahdistusta. Lastenhyllyiltä löytyy myös elokuvia, jotka soveltuvat lapsille, mutta ovat suunnattu nuorille. Animaatioille käy helposti niin, että jos se on sallittu lapsille, se on lastenelokuva. Näytelmäelokuville ei tapahdu samalla tavalla. Niiden kohdalla ikäraja osataan nähdä suosituksena, eikä katsojien ikänä.

2.1 Miksi animaatiota luullaan pelkäksi lastenelokuvaksi?

Ihmiset sekoittavat animaatiot pelkiksi lastenelokuviksi. Se on ymmärrettävää. Pitkien animaatioiden markkinoita on pitkään hallinnut Walt Disney Studios. Disney tuottaa pelkästään lastenanimaatioita. Animaatio sanan kuullessaan

ihmiset ajattelevat ensimmäisenä Mikki Hiirtä, vaikka todellisuudessa animaatio on paljon muutakin.

Animaation alkuaikoina vuosina 1888–1929, animaatioita ei tehty erityisesti lapsille. Hauskat lyhytelokuvat olivat kaikille suunnattuja. Varsinkin 30- ja 40-luvulta lähtien animaatioita alettiin suunnata enemmän lapsille ja siitä lähtien animaatiot ovat yhdistetty vain lapsiin. Disney on muokannut piirrosanimaatiota valtavasti. Disney on luonut koko sen tyylin ja mielikuvan, mikä meillä on animaatiosta nykypäivänä.

3 RUOHOMETSÄN KANSA

Ruhometsän kansa on vuonna 1978 ilmestynyt Martin Rosen ohjaama animaatioelokuva. Se on hämmentänyt ihmisiä sen julkaisusta lähtien. Elokuva on kertomus kaneista, joten sitä pidetään lastenelokuvana. Elokuva on kuitenkin hyvin väkivaltainen. Minulle on mysteeri, onko elokuva tarkoitettu lapsille vai aikuisille. Käsitettiinkö elokuva väärin lastenelokuvaksi, vain onko se lastenelokuva, jossa on arvioitu väärin, mitä lapsi kestää.

Elokuva on jännittävä ja hyvinkin raaka. Siinä on myös ahdistavia ja pelottavia kohtauksia. Vaikkakin kanit ovat elokuvan päähenkilöitä, ei se sisällöltään vastaa tapaa, jolla olemme tottuneet kanit esitettävän. Kanit ovat söpöjä ja pörröisiä, mutta elokuvassa ne taistelevat verisesti, kohtaavat kauhuja ja kuolevat. Alla oleva kuva havainnollistaa tätä. Kuvassa on kenraali Ratamo, joka on yksi pelottavimmista hahmoista animaation historiassa.

Kuva 1. Ruhometsän kansasta, kenraali Ratamo hyökkää koiran kimppuun.

Ruhometsän kansa on elokuva kaneista, jotka etsivät uutta kotia itselleen. Matka on vaikea ja täynnä vaaroja. Täydellisen paikan löydettyään uroskaneista koostuvan lauman on vielä hankittava naaraita joukkoonsa. Lähistöllä on suuri ylikansoitettu kaniyhteisö nimeltään Efrafa. Efrafa toimii sotilaallisella kurilla. Se on totalitääriäinen ja yhteiskuntaluokkiin jakautunut. Juonittelemalla päähenkilöt

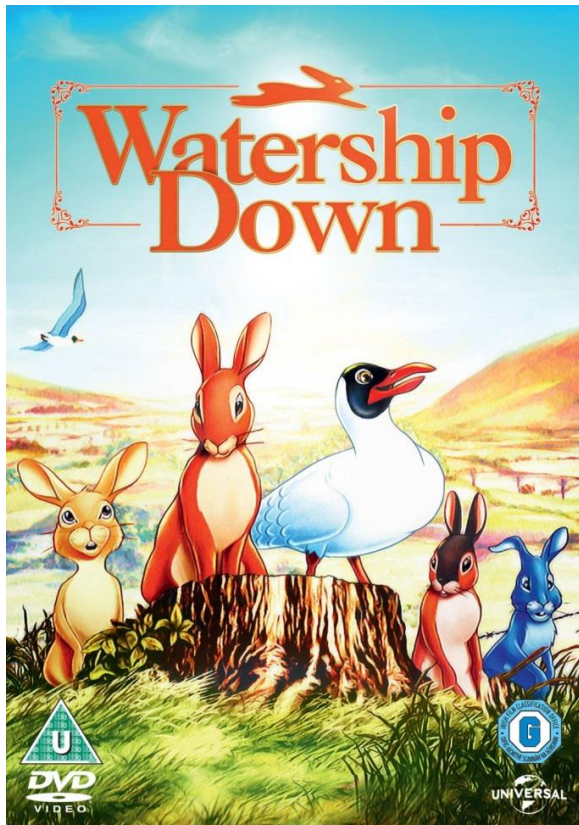
saavat pelastettua ryhmän naaraista, jotka haluavat paeta. Efracan johtaja, kenraali Ratamo, ei kuitenkaan suostu luopumaan naaraista ilman taistelua.

Totalitääriäinen kaniyhteisö on kuvaus suoraan ihmisten maailmasta. Se on suuri yhteiskunta, jossa kaikkia tarkkaillaan, ja järjestelmän vastustajat pääsevät hengestään. Alempiarvoiset kanit pääsevät ulos vain hetkeksi ja huonoon aikaan. Elokvasta puuttuu täysin lastenelokuville tyypillinen söpöily. Siinä ei ole esimerkiksi romantiikkaa, satumaisia asioita tai musikaalikohtausta.

Elokuva ei kuulosta lastenelokuvalta. Se käsittelee raskaita aiheita. Missä on menty vikaan sitten? Miksi niin moni, minut mukaan lukien, on nähnyt sen aivan pienenä? Ystävänä valittavat traumaista, mitä elokuva on heille aiheuttanut. Yksi heistä ei vielääkään pysty katsomaan elokuvaa uudelleen. Vanhemmat ovat käsitäneet elokuvan lapsille tarkoitetuksi, koska se on piirretty kaneista.

Ruohometsän kansan suurin ongelma on, että elokuva sain kaikille sopivan ikäraja luokituksen, kun se julkaistiin vuonna 1978. Tämä ikärajaluokitus on mielestäni outo. Britanniassa toimiva BBFC, joka asettaa ikärajat elokuville, saa vieläkin vuosittain valituksia *Ruohometsän kansan* liian alhaisesta ikärajasta. (BBFC/ <http://www.bbfc.co.uk/education-resources/education-news/what-are-you-complaining-about-now>)

Tutkiessani tietoa elokuvasta internetistä huomasin, että melkein kaikki aineisto liittyy juuri sen raakuuteen. Elokuva on jokaisessa artikkelissa, joka käsittelee lapsille sopimattomia lastenelokuvia. Useat artikkelit kertovat traumaista, joita kirjoittaja on lapsena saanut. Artikkeleiden kommentteissa ja keskusteluissa on lukemattomia esimerkkejä ihmisistä, jotka kertovat samaa.

Kuva 2. ja kuva 3. Oikealla puolella on DVD-julkaisun kansi. Vasemmalla puolella on alkuperäinen juliste vuodelta 1978.

Yläpuolella näkyy, millä kuvalla elokuvaa markkinoidaan nykyään, ja mikä oli elokuvan alkuperäinen juliste. Uuden kansikuvan mukaan elokuva vaikuttaa pienten lastenanimaatiolta. Se on todella harhaanjohtavaa. Ero alkuperäisen elokuvajulisteen ja tämän DVD-kannen välillä on huima. Juliste on synkkä ja lievästi pelottavakin. Siinä tulee hyvin esille elokuvan luonne ja sanoma. Kanien elämä on taistelua ja täynnä vaaroja. Uusi kansi taas vaikuttaa kanien seikkailulta, joka on täynnä hauskoja kommelluksia. Värit ovat iloisen hempeät, maisema kaunis ja täynnä toivoa. Elokuva on tosiasiaassa eloonjäämistäistelua. Outoa on, että sitä halutaan markkinoida lapsille väkisin. Suurena kuvassa loistaa myös U merkintä, joka tarkoittaa Britanniassa kaikille sallittua. Kansi ei mitenkään osoita, että luvassa on esimerkiksi alapuolen kuvassa olevaa kohtausta.

Kuva 4. *Ruohometsän kansa*. Kanit raatelevat toisensa hengiltä.

Minua itseäni ei ole ikinä häirinnyt elokuvan väkivalta tai ahdistavuus. Olen nähnyt sen viisivuotiaasta lähtien. Väkivaltaiset kohdat olivat suosikkejani, kun olin lapsi. Se on yhä lempielokuviani. Aikuisena osaan arvostaa elokuvaa monella eri tavalla.

Mikä sitten tekee elokuvasta aikuisten elokuvan? Kuinka monta tietämätöntä vanhempaa on vain laittanut lapsensa yksin katsomaan elokuvaa pupuista, ajatellen: mitä harmia siitä voisi olla?

4 SOPIIKO KAIKKI LASTEN ANIMAATIOKAAN LAPSILLE?

4.1 Mitä lapsi kestää?

Kaikki lapsille suunnatutkaan elokuvat eivät ole täysin onnistuneet olemaan lapsille sopivia. Aikuiset tekevät lastenelokuvat ja heidän on vaikea arvioida, mikä soveltuu lapsille ja mikä ei. Lapset ovat hyvin erilaisia. Lopulta on vanhempien vastuulla määritellä, mikä sopii heidän lapselleen.

Vaikka *Ruuhometsän kansa* ei aiheuttanut minulle traumoja, on animaatioita joissa pelkäsin käsittämättömän paljon. Esimerkiksi Disneyn *Dumbon* tanssivat elefantit, *Pinokkion* pahojen poikien muuttuminen aseiksi ja *Fantasian* lopussa oleva demoni. Nämä kaikki elokuvat ovat lapsille suunnattuja. *Dumbo* ja *Pinokkio* eivät ole raakoja, niin kuin *Ruuhometsän kansa*, mutta kohtaukset ovat ahdistavia ja painostavia.

4.2 Esimerkkejä elokuvista

Notre Damen kellonsoittaja on adaptio Victor Hugon aikuisten romaanista. Se on Walt Disney studion elokuva vuodelta 1996. Elokuvan on ohjannut Gary Trousdale ja Kirk Wise. Elokuva käsittelee aikuisten aiheita lapsellisella tavalla. Yhdistelmä on mielestäni vähintäänkin kummallinen. *Notre Damen kellonsoittaja* oli minusta lapsena todella ahdistava. Kohtaus, jossa kellonsoittajaa nöyryy-

tetään yleisön edessä, on jättänyt minulle kauhean muiston. Elokuva sisältää kohtia, joita lapsena ei vain pystynyt käsittämään. Elokuvan antagonistista Frolloa himoitsee kaunista Esmeraldaa. Frollo on pappi, eikä hyväksy himon tunteitaan. Hän tietää, ettei voi saada Esmeraldaa, joten hän päättää tuhota naisen. Tämä kuvio on aikuisille täysin ymmärrettävä, mutta lapsille vieras. Uskon, että kirjasta olisi voinut tulla hyvä aikuisten animaatioelokuva.

Kuva 5. Frollon taistelua himoa vastaan kuvataan laulukohtauksessa "Hellfire". Elokuvasta *Notre Damen kellonsoittaja* 1996.

Who framed Roger Rabbit? on vuonna 1988 tehty elokuva, joka yhdistää animaatiota ja livekuvaa. Elokuva on suunnattu niin lapsille kuin aikuisillekin. Elokuva on tehty perinteisellä animaatiotyylillä. Siinä esiintyvät monet tunnetut piirrossarjojen hahmot, kuten Betty Boop ja Aku Ankka. Katsoin sitä mielelläni lapsena, vaikka se sisältää suhteellisen seksuaalisia ja pelottavia kohtia. Muistan elokuvan tuottaneen ahdistusta, mutta pidin siitä silti. Nyt kun katsoin sen aikuisena, olin täysin eri mieltä. Elokuva on mielestäni painajaismainen. En haluaisi lasten näkevän sitä ollenkaan. Minusta on ahdistavaa, että animaatiohahmot käyttäytyvät murhanhimoisesti, tehden juuri niistä animaatiolle tyypillisistä piirteistä karmivia. Tämä on minusta mielenkiintoinen asia. Aikuiset päättävät, mikä sopii lapsille ja mikä ei. Osaavatko aikuiset kuitenkin sen paremmin asiaa määrittää?

5 ANIMAATIOTA AIKUISILLE

5.1 Aikuisten animaatiot ovat riski rahoittajille

On olemassa paljonkin aikuisten animaatiota. Ne eivät ole vain yhtä tunnettuja kuin lastenklassikot. On harmillista, että aikuisten animaatiota tuotetaan niin vähän. Onko aikuisten animaatioille vaikeampaa saada rahoittajia? Markkinat ovat varmasti pienemmät, kuin lasten animaatioissa, joten rahoittajat eivät ehkä ole yhtä kiinnostuneita. Keskinertaisetkin animaatioelokuvat nousevat suureen suosioon lapsien keskuudessa. Aikuisten animaation täytyy taas olla jollain tavalla aivan uskomattoman hyvä, että se saisi yhtä paljon katsojia. Animaatioita on kallista tehdä, joten rahoittajat haluavat mennä mukaan vain varmoihin kas-samagneetteihin. Lastenelokuvien myötä myydään myös paljon muita tuotteita, kuten leluja, vaatteita ja pelejä. Näillä tuotteilla tuotetaan paljon rahaa.

5.2 Esimerkkejä aikuisten animaatiosta

Britannian ensimmäinen pitkä animaatio on *Eläinten vallankumous* vuodelta 1954. Sen on ohjannut John Halas ja Joy Batchelor. Elokuva on erikoinen siinä mielessä, että se on tehty George Orwellin kirjan pohjalta. Kirja on aikuisten satiiri. 1950-luvulla Disney hallitsi pitkien animaatioiden markkinoita ja animaatiot perustuivat lastenkirjoihin sekä satuihin. Tämä englantilainen pitkä animaatio oli kuitenkin tarina aikuisille.

Fritz the Cat on vuonna 1972 tehty piirrosanimaatio. Se on ensimmäinen animaatio, joka on saanut Yhdysvalloissa K18-merkinnän. Elokuvan ohjaaja on

Ralph Bakshi. Hän on tehnyt useita muita aikuisten animaatioita, kuten *Fire and Ice* (1983), *Coonskin* (1975) ja *Wizards* (1977). Elokuva saavutti suuren suosion. *Fritz the Cat* oli jotain aivan uutta ja ennennäkemätöntä, kun se julkaistiin. Elokuva sisältää seksiä, väkivaltaa ja huumeiden käyttöä. Steve Krantzilla, elokuvan tuottajalla, oli suuria vaikeuksia saada elokuvaan levittäjiä. "Animation is essentially a dirty word for distributors, who think that only Disney can paint a tree, and in addition to that, *Fritz* was so far out that there was a failure to understand that we were onto something very important." Steve Krantz muistelee. (Michael Barrier, *Funnyworld No. 14, Spring 1972.*)

Felidae on saksalainen aikuisten piirrosanimaatio vuodelta 1994. Elokuva kertoo kissasta, joka alkaa ratkaista murhamysteeriä. Elokuvassa on väkivaltaa, murhia, kidutusta ja seksiä. Se ei ole siis todellakaan lapsille suunnattu. Ihmisiä voi kuitenkin hämätä se, että hahmot ovat kissoja ja elokuva näyttää perinteiseltä lasten piirroselokuvalta. *Felidae* ei ole mitenkään erityisen hyvä elokuva mielestäni. Se on kiinnostava, mutta juoni hiukan ontuva ja ennalta arvattava.

Kuva 6 ja Kuva 7. Kaksi kuvaa *Felidea* elokuvasta.

Nämä kaksi kuvaa ovat samasta elokuvasta. Elokuvan perinteinen animaatiotyylly johtaa harhaan. *Felidae* on hyvä esimerkki animaatiosta, joka näyttää päältä suloiselta, mutta sisältääkin jotain muuta. Minulla itselläni oli ristiriitainen olo elokuvaa katsoessani. Aikuisten elokuvana se tuntui hiukan lapselliselta, mutta lapsille se ei sovi. Voi olla, että tekijät ovat saattaneet tietoisesti tehdä elokuvasta tämän näköisen, luodakseen isomman kontrastin sen raakuudella.

Felidae on kallein animaatio, joka Saksassa on tehty. Se oli suuri menestys kotimaassaan, mutta jostain syystä sen levitys oli kovin vähäinen. Elokuvaa ei ole levitetty Suomeen ikinä. Tämä voi liittyä juurikin elokuvan luonteeseen. Se on animaatio, mutta ei kuitenkaan lapsille. Kysyntä sellaisille elokuville on ollut pientä.

Persepolis nousi suureen suosioon ilmestyttyään vuonna 2007. Se on iranilaisen tytön kasvutarina, sekä kertomus Iranin poliittisesta tilanteesta. Se on ranskalaisen ohjaajien Marjane Satrapin ja Vincent Paronnaudin elokuva. Satrapi perustelee syytä, miksi elokuva on animaatio eikä näytelmäelokuva näin: ”Oikeilla näyttelijöillä *Persepolis* olisi ollut etninen elokuva ongelmista jumalan hallitsemassa kaukaisessa maassa. Kun taas piirrettynä se on universaali” (Osmond, 2010)

Waltz with Bazhir tehtiin vuonna 2008. Se on ensimmäinen animaatio, joka on saanut Oscar ehdokkuuden vieraskielisten elokuvien sarjassa. Elokuva käsittelee konfliktia Beirutissa vuonna 1982. Se on todella vaikuttava elokuva. Se koostuu sodassa sotineiden oikeista haastatteluista, joita on kuvitettu elokuvaan. Uskon, että elokuva on animaationa paljon vaikuttavampi, kuin jos ne olisi vain dramatisoitu näyttelijöillä. Animaation avulla voidaan kertoa asioita, mitkä ei onnistu näytelmäelokuvalla. Elokuvassa muistot ja nykyhetki kietoutuvat sulavasti toisiinsa.

5.3 Mikä tekee elokuvasta aikuisten elokuvan?

Väkivalta ja seksi ovat ilmeisiä tekijöitä, jotka nostavat elokuvan ikärajaa, mutta eivät ainoita. Ahdistavat ja pelottavat kohtaukset, sekä esimerkiksi kiroilu, tekevät elokuvista lapsilta kiellettyjä. On olemassa animaatioita, jotka eivät sisällä mitään mitä lapsi ei voisi katsoa, mutta ovat teemoiltaan ja tyylyltään silti selkeästi aikuisten elokuvia. Hyviä esimerkkejä ovat *Bellewillen kolmoset*, *Illusionist*, *Rabbin katti* tai *Fantastic Mr. Fox*. Animaatiot voivat aivan omalla tavallaan käsitellä aikuisten aiheita, niin kuin keski-ikäisen kriisiä tai eksistentiaalisia kysymyksiä.

6 JAPANILAISET ANIMAATIOIT

Japanissa tehdään paljon animaatioita. Japanissa on jo pitkään suunnattu animaatioita lapsille, nuorille ja aikuisille. Homma on toiminut siellä hyvin ja kaikille on löytynyt jotakin. Ongelmana on, kun animaatiot tuodaan länteen, eikä täällä osata nähdä niitä muuna kuin lasten mediana. *Akira* on hyvä esimerkki tästä. *Akira* on animaatioklassikko. Se on selkeästi aikuisten elokuva. Ystäväni ovat kuitenkin jo pieninä nähneet tämän elokuvan. Se on löytynyt lasten hyllyltä kirjastossa. Nykyään *Akiran* ikäraja on suomessa K16.

6.1 Esimerkkejä Japanilaisesta animaatiosta

Tulikärpästen hauta on häkellyttävän kaunis ja surullinen elokuva. Se on Isao Takahatan vuonna 1988 käsikirjoittama ja ohjaama animaatio. Elokuvan aihe on raskas aikuisillekin. Se kertoo lapsista, jotka ovat jääneet orvoiksi sota-aikaan. Elokuva kuvaa heidän epätoivoista taisteluaan elämästä. Kukaan ei auta, eikä kukaan välitä heistä. Lapset kuolevat hitaasti ja kärsien pois.

Akira on todella hyvä esimerkki aikuisten animaatiosta, jossa on onnistuttu. Se on klassikko. *Akira* perustuu samannimiseen sarjakuvaan, joka on ohjaaja Katsuhiko Otomon tekemä. *Akira* ei ole lapsellinen ja siinä animaatio monessa mielessä pääsee oikeuksiinsa. *Akirassa* kuvataan asioita, jotka eivät olisi mahdollisia näytelmäelokuvissa ja se koskettaa katsojaa aivan eri tavalla. *Akira* sisältää paljon väkivaltaa, eikä se ole juoneltaan sopiva lapsille. Se ei ole liian synkkä, niin kuin joskus aikuisten animaatiot tупpaavat olemaan, eikä se mielestäni mässäile verellä. Se ei sorru turhaan todistelemaan olevansa aikuisten animaa-

tio. Tämä saattaa liittyä Japanissa olevaan erilaiseen suhtautumiseen animaatioon.

Hopeanuoli on japanilainen animaatiosarja vuodelta 1986. Se tuotiin Suomeen 90-luvulla. Se on televisiosarja koirista, jotka taistelevat jättiläiskarhua vastaan. *Hopeanuoli* on alun perin nuortensarja. Sarja on todella väkivaltainen ja sisältää vähintäänkin pimeitä juonenkäänteitä. Euroopassa ei tästä piitattu, ja siellä päätettiin suunnata sarja lapsille sensuroimalla siitä pois useita kohtauksia ja jaksoja. Tämä tekee sarjan juonesta aivan järjettömän ja monesta kohtauksesta täysin käsittämättömän. Suomessa *Hopeanuoli* ei saanut mitään ikärajaa vuonna 1998. Nykyään sarjan ikärajaksi on määritetty K12.

Minun ikäluokkani on katsonut lapsina *Hopeanuolta*. *Hopeanuoli* oli ja on yhä suosittu sarja Suomessa. Se on täynnä väkivaltaa, mutta en luokittelisi sitä ahdistavaksi. Minusta on hassua, että lapset ovat vanhempien silmien alla salaa katselleet kaikenlaista sopimatonta ja väkivaltaista, vain sillä verukkeella, että ne ovat animaatiota. Alla olevasta kuvasta näkyy, ettei *Hopeanuoli* ole aivan kevyttä animaatiota.

Kuva 8. *Hopeanuoli*-sarjasta.

Studio Ghibli on Japanin tunnetuimpia animaatioelokuva studioita. Ghiblin elokuvaan kuuluu sellaisia tunnettuja teoksia kuin *Tulikärpästen hauta*, *Prinsessa Mononoke*, *Porco Rosso* ja *Henkien Kätkemä*. Hayao Miyazaki on täällä lännessä tunnetuin studion ohjaajista. Hänen yksi pidetyimmistä elokuvistaan on *Prinsessa Mononoke*. Elokuva on nuorten ja aikuisten animaatio. *Prinsessa Mononoke* kertoo ihmisten ja luonnon ristiriitojen kohtaamisesta. *Prinsessa Mononoke* on upea elokuva ja se on mielestäni elokuvien parhaimmistoa. Se on todella kaunis ja vaikuttava. Juoni on monitasoinen ja jännittävä. Minua surettää, että monelta aikuiselta jää näkemättä tämä merkkiteos, vain koska se on animaatio. Miyazaki on tehnyt hyvää työtä luodessaan aikuisille eepisen elokuvan hyödyntäen animaatiota mahtavalla tavalla. Se on aikuistenelokuva, joka on kuitenkin täynnä fantasiaa ja taianomaisuutta.

Miyazakin elokuvat saattavat hämätä katsojaa, kenelle ne on suunnattu. Monet yhdistävät Miyazakin *Naapurini Totoroon*, joka on hänen tunnettu lastenelokuvansa. Miyazakin aikuisempaan makuun tehdyt elokuvat ovat visuaalisesti samannäköisiä hänen lastenelokuviensa kanssa. Miyazakin lapsille suunnatut elokuvat ovat todella hyviä ja suosittelen niitä aikuisillekin. Hänen elokuvansa ovat minusta hyviä esimerkkejä siitä, että lapsille ei tarvitse tehdä pelkkiä aivotomia ja rautalangasta väännettyjä tarinoita.

7 ELOKUVIEN IKÄRAJAT

Elokuvia on rajoitettu liian nuorilta elokuvien alkuajoilta lähtien. Ikärajat on tehty suojelemaan lapsia haitalliselta sisällöltä. Nykyään Suomessa ikärajoja valvoo Kansallisen audiovisuaalisen instituutin mediakasvatus- ja kuvaohjelmayksikkö (MEKU).

Tässä lainaus heidän sivultaan: ”Elokuviin ja televisio-ohjelmien ikärajat varoittavat lapsen kehitykselle haitallisista sisällöistä. Ne eivät ole suosituksia, eivätkä kerro mille ikäryhmälle ohjelma on suunnattu. Ikärajat perustuvat kuvaohjelmalakiin, jonka tarkoitus on suojella lapsia.”

(http://www.ikarajat.fi/index.php?option=com_content&view=article&id=23&Itemid=164)

Kuva 9. Suomessa käytössä olevat ikärajat.

Ikärajoista voi olla monta mieltä. Toisten mielestä ne ovat täysin turhia ja liian holhoavia, kun taas monet tiukentaisivat vielä entisestään elokuvien ikärajoja. Se on kuitenkin selvää, että ikäraja suosituksissakin mennään välillä pieleen.

Tutkiessani Suomessa asetettuja animaatioiden ikärajoja, huomasin ikärajojen monessa kohtaa nousseen. Nykyään on herätty ajatukselle, että kaikki animaatio ei ole lapsille sopivaa. Mielenkiintoisia esimerkkejä ovat juuri sellaiset elokuvat, joiden ikäraja on myöhemmin muutettu.

Laatimassani taulukossa on esimerkkejä Suomessa annetuista ikärajoista ja niiden muutoksista.

ELOKUVA	IKÄRAJA NYT	IKÄRAJA ENNEN
RUOHOMETSÄN KANSA	 v.2012	 v. 1995
PRINSESSA MONONOKE	 v.2012	 v. 2001
WHO FRAMED ROGER RABBIT?	 v.2013	 v.1988
LUMIKKI	 v.2014	 v.1994
NOTRE DAMEN KELLONSOITTAJA	 	
HOPEANUOLI	 v.2006	Ei mitään ennen
TULIKÄRPÄSTENHAUTA		 v.2006

FIRE AND ICE		 v.1988
FRITZ THE CAT		 v.1972
PERSEPOLIS		 v.2007
WALTZ WITH BAZHIR		 v. 2008
AKIRA		 v.2006
ANIMAL FARM		 Tuntematon rekisteröinti aika.

Mielenkiintoista on *Ruuhometsän kansan* valtava ikärajan nosto. Vuonna 1995 elokuva on ollut kaikille sallittu. Nyt sen ikäraja on nostettu 12 vuoteen. Tämä tarkoittaa, että 15 vuotta sitten elokuva nähtiin sopivan koko perheelle. Tänä päivänä elokuva on tarkastettu, ja todettu sen sopivan vasta nuorille ja aikuisille. Minä ja moni muu näki elokuvan siis 8 vuotta etuajassa. Ikärajan nousu on hui- ma. Moni vanhempi on varmasti tyytyväinen uuteen ikärajaan. K12 elokuvaa ei voi luokitella enää lastenelokuvaksi. Silti *Ruuhometsän kansa* löytyy yhä kirjastosta nimenomaan lastenhyllyltä.

En tiedä, mitä ajatella uudesta ikärajasta. En pidä elokuvaa lapsille tarkoitettu- na. Toisaalta näin itse sen hyvin pienenä ja rakastin sitä. Jos ikäraja olisi ollut silloin yhtä korkea, en olisi ehkä nähnyt elokuvaa. On kuitenkin hienoa, että nykyään nähdään animaatio monipuolisemmin ja selkeämmin. Se ei ole genre vaan tekniikka, jonka sisällä on useita genrejä.

Prinsessa Mononoke on nostettu ikärajaltaan myös. *Prinsessa Mononoke* on myös esimerkki elokuvasta, joka tullessaan Suomeen on oletettu sopivan lapsille todennäköisesti ainoastaan siitä syystä, että se on animaatio. Elokuva on selkeästi nuorten ja aikuisten elokuva. Elokuva on Hayao Miyazakin ohjaama, jonka aiemmin Suomeen tuodut teokset ovat olleet lastenelokuvia. Tämä varmaan hämäsi ikärajojen asettajia. *Prinsessa Mononoke* onkin Miyazakin elokuvista synkimpiä ja väkivaltaisimpia. Lapset eivät myöskään välttämättä ymmärrä elokuvaa. K12 on mielestäni hyvä ikäraja.

Yllätyin miten useiden Disneyn elokuvien ikärajoja on nostettu viime vuosina. *Lumikki* esimerkiksi oli ennen sallittu kaikille ja nykyään se on K7. On totta, että *Lumikissa* on pelottavia kohtia. Äitipuoli yrittää murhata Lumikin ja lapset saattavat luulla hänen kuolleen. Toisaalta elokuvan pelottavatkin kohdat kestävät vain vähän aikaa. Ja muuten elokuvan sisältö sopii oikein hyvin aivan pienille lapsille. Ikäraja on mielestäni tarpeeton. Saman ikärajan *Lumikin* kanssa on saanut *Who framed Roger Rabbit?*, joka on mielestäni ahdistava jopa aikuisille.

Elokuva *Fire and Ice* on saanut kaikille sallittu merkinnän. Se on aikuisten animaatio. Tämä hämmentää minua. Elokuvan on ohjannut Ralph Bakshi. Se on vuodelta 1983. Kuvassa verrattuna *Lumikki* K7 ja *Fire and Ice* S. Tässä kohtaan on kyllä menty taas pahasti vikaan. Elokuvia vertaamalla näkee selkeästi, kuinka huvittavia jotkut ikärajat ovat.

Kuva 10 ja kuva 11. Vasemmalla kuva elokuvasta *Fire and Ice* ja oikealla kuva Disneyn *Lumikista*.

Who Framed Roger Rabbit? elokuvan ikärajan muutos on mielestäni vähintäänkin outoa, sillä sen ikärajaa on laskettu. K12 oli mielestäni elokuvalla sopiva ikäraja. Se osoittaa ymmärrystä elokuvan oikeaa sisältöä kohtaan, eikä ole liitoksissa siihen, että elokuvassa esiintyy piirrettyjen hahmoja. Miksi elokuvan ikärajaa on laskettu? Ikärajoja muutetaan ja tarkistetaan katsojien pyynnöstä. On mahdollista, että elokuvasta on tullut monta pyyntöä laskea sen ikäraja, joka on johtanut sen muuttamiseen.

Tulikärpästen haudan ikäraja mietityttää minua. Elokuvan ikäraja on K12. Se on liian matala. Elokuva on henkisesti todella rankka. Itse olen nähnyt elokuva 14-vuotiaana ja olin liian nuori. Itkin litra tolkulla ja olin aivan järkyttynyt elokuvasta. Muistan sen piinanneen minua pitkäänkin. Minusta ikärajan pitäisi olla K16. *Ruuhometsän kansalla* on sama ikäraja kuin *Tulikärpästen haudalla*. *Ruuhometsän kansaa* katsoin kuitenkin lapsena onnellisesti, kun taas *Tulikärpästen haudan* ajattelukin nostaa karvani pystyyn. Elokuvassa ei välttämättä veri lennä, niin kuin *Ruuhometsän kansassa*, mutta tunnelma on sen verran ahdistava ja toivoton, ettei se sovi kaksitoistavuotiaalle. Itse tein neljätoistavuotiaana saman virheen kuin monet muutkin: oletin sen animaationa olevan mukavaa katsottavaa. Pelkkä veri ja väkivalta eivät tee elokuvasta lapsille sopimatonta. Sodan ja lasten kuoleman käsittely aiheena on taas aivan toista.

8 ONKO ANIMAATIO LAPSELLINEN TAITEENMUOTO?

8.1 Mikä tekee animaatiosta lapsellisen?

Aikuiset katsovat huomattavasti lapsia vähemmän animaatioelokuvia. Aikuisille ei myöskään tehdä animaatioelokuvia yhtä paljon. Lastenelokuvat voivat olla viihdyttäviä niin aikuisille kuin lapsillekin. Mistä johtuu, että aikuiset välttelevät niitä?

Tietämättömyys on varmasti avainsana tässäkin asiassa. Animaatiosanan kuullessaan ihmiset näkevät päässään *Leijonakuninkaan* tai Mikki Hiiren. Se on harmillista, sillä animaatiolla on paljon annettavaa aikuisyleisölle.

Tottumattomuus katsomaan animaatioita voi johtaa siihen, että ne näyttävät kummallisilta ja vierailta. Eri tekniikoihin ja tyyleihin voi olla vaikea tottua, ja niitä ymmärtää. Meihin on iskostettu lapsesta lähtien, että animaatio on lapsille. Se mahdollisesti johtaa siihen, että animoidun kuvan nähdessään aikuinen tulkitsee näkemänsä lastenelokuvaksi, eikä pysty siihen muuna suhtautumaan. Mielleyhtymä on niin voimakas, ettei katsoja voi ottaa elokuvaa tosissaan.

Animaation katsomisen myöntäminen voi hävettää, koska muut pitävät sitä lapsellisena. Animaatioiden katsomisen ja ostamisen kynnyks voi myös nousta aikuisella yleisöllä. Aikuisten animaatioita katsovat yleensä vain erityisesti animaatioista kiinnostuneet katsojat.

Pidetäänkö pelkistettyinä ja tyylieltyjä hahmoja epävakavina? Koska pelkistettyä piirrostyylä käytetään sarjakuvissa ja pilakuvissa, niin yhdistetäänkö ne kaikki siten toisiinsa? Vieraantuvatko aikuiset katsojat hahmoista ja tarinoista kun hahmot ovat nukkeja, piirrettyjä tai 3D-mallinnuksia. Tarvitsevatko he eläviä näyttelijöitä voidakseen samaistua hahmoihin? Eivätkö he ole tottuneet tulkitsemaan animoitua kuvaa? Ehkä juuri se, mikä tekee animaatioista niin erityisen, vie aikuiset pois sen luota: animaatioissa voi tapahtua ihan mitä vain, siinä ei ole rajoja. Aikuiset saattavat vierastaa tätä konseptia. He kaipaavat realismia. Animaatioiden taianomaisuus saattaa saada ne tuntumaan päättömiltä, epäloogisilta ja lapsellisilta.

8.2 Onko animaatio lapsellista?

Väittäisin, että edes kaikki lapsille suunnatut animaatiot eivät ole lapsellisia. Niiden juoni ja sanoma saattavat olla parempia ja monitahoisempia, kuin aikuis-tenelokuvien. Hayao Miyazakin animaatiot ovat hyviä esimerkkejä tällaisista elokuvista.

Animaatiolla voi toteuttaa asioita, joita ei voi kertoa näytelmäelokuvassa. Aikuisen yleisö ei pääse nauttimaan tästä usein. Tämä on harmi sillä animaatiolla voi kertoa asioita täysin omanlaisella tavalla ja erittäin kekseliäästi. Animaatio voi käsitellä mitä tahansa aihetta hyvin erilaisilla tekniikoilla.

Animaatioiden pitäminen vain lastenelokuvina on taakka aikuisten animaatioelokuvalle. Aikuisten elokuvia ei haluta tuottaa. Kun niitä sitten saadaan tehtyä, ne nähdään lastenelokuvina, ja aikuisyleisö ei mene katsomaan niitä. Animaatiota ei ehkä oteta yhtä vakavasti, kuin muita elokuvanmuotoja. Ne ovat luokiteltu lasten hauskoiksi elokuviksi.

Minusta animaatio ei ole lapsellinen elokuvanmuoto. Olen nähnyt paljon aikuisten animaatiota, sekä taiteellista että vakavaa. Ne ovat monesti synkkiä ja väkivaltaisia. Päätyvätkö elokuvantekijät tekemään aikuisille synkkiä elokuvia saadakseen mahdollisimman suuren hajuraon lasten animaatioihin? Tällä tavalla elokuvaa ei yhdistetä niihin, eikä se päätyisi pienten lasten katsottavaksi. Ei kaikkien aikuisten animaatioiden kuitenkaan tarvitse olla ahdistavia ja lapsille sopimattomia. Hyvä esimerkki on *Fantastic Mr. Fox*. Elokuva on kaikenikäisille. Tekeekö se siitä kuitenkaan lapsellisen? Se muistuttaa visuaaliselta maailmaltaan lastenkirjojen kuvitusta, eli on siinä mielessä lapsellinen. Ehkä kaikki johtaa animaatioiden visuaaliseen ilmeeseen.

LOPUKSI

Animaatio ei ole vain lapsille. Se on monipuolinen media ja animaatioon sisältyy useita eri genrejä. Uskon kuitenkin, että animaatioita tullaan aina tuottamaan pääasiassa lapsille. Animaation tekeminen on kallista. Suuntaamalla elokuvat lapsille taataan suuremmat katsojaluvut. Toivoisin, että animaatioiden tarjonta monipuolistuisi. Toivoisin, että ne harvat aikuistenanimaatiot saisivat näkyvyyttä ja niitä levitettäisiin laajemmin.

Nykyään on yleistynyt tehdä lasten animaatioista viihdyttävämpiä myös aikuisille. Varsinkin 3D-animaatioihin kirjoitetaan runsaasti vitsejä aikuisyleisölle. Se on hyvä. Lasten animaatiot ovat ilman yläikärajaa. Kaiken ikäiset voivat nauttia niistä. Varsinkin, jos animaation lapsellisuuden leima vähenee tulevaisuudessa, uskon yhä useamman aikuisen uskaltavan katsoa niitä.

LÄHTEET

Kuva 1. <http://www.theguardian.com/film/filmblog/2014/oct/30/watership-down-the-film-that-frightened-me-the-most>

Kuva 2. http://ecx.images-amazon.com/images/I/91PB-s3Hurl._SL1500_.jpg

Kuva 3. [http://en.wikipedia.org/wiki/Watership_Down_\(film\)](http://en.wikipedia.org/wiki/Watership_Down_(film))

Kuva 4. <http://rabbittalk.com/post249986.html>

Kuva 5. <https://magicalmoviereviews.files.wordpress.com/2011/08/frollo.jpg>

Kuva 6. <http://whatculture.com/film/15-kids-movie-moments-that-felt-more-like-horror-films.php>

Kuva 7. <http://pixgood.com/felidae-movie.html>

Kuva 8. <http://suolakuupielessa.blogspot.fi/2014/02/hopeanuoli-anime.html>

Kuva 9. http://www.ikarajat.fi/index.php?option=com_content&view=article&id=23&Itemid=164

Kuva 10. <http://ochenteromoderno.blogspot.fi/2013/10/tygra-hielo-y-fuego-fire-and-ice-1983.html>

Kuva 11 <http://www.coloringweb.com/disney-snow-white-and-the-seven-dwarfs/>

http://www.ikarajat.fi/index.php?option=com_content&view=article&id=54&Itemid=167

<http://www.thegloss.com/2013/02/22/odds-and-ends/terrifying-childrens-movies-watership-down>
Viitattu 15.5.2015

<http://www.bcdb.com/cartoon-info/86007-Felidae> Viitattu 15.5.2015

<http://www.spectacletheater.com/felidae-an-animated-cat-noir-from-germany/> Viitattu 15.5.2015

http://www.ikarajat.fi/index.php?option=com_content&view=article&id=23&Itemid=164 Viitattu
15.5.2015

<http://www.bbfc.co.uk/education-resources/education-news/what-are-you-complaining-about-now>) Viitattu 15.5.2015

<http://www.michaelbarrier.com/Funnyworld/FritzPartOne/FritzOne.htm> Viitattu 15.5.2015

<https://luokittelu.kavi.fi/public.html>

Osmond, Andrew. 2010. 100 Animated Feature Films. Palgrave MacMillan

Bendazzi, Giannalberto. 1994. Cartoons One hundred years of cinema animation. John Libbey & Company Ltd

Ruuhometsän kansa (1978), ohjaus: Martin Rose,

Akira (1988), ohjaus: Katsuhiro Otomo

Felidae (1994), ohjaus: Michael Schaack

Tulikärpästen hauta (1988), ohjaus: Isao Takahata

Notre Damen kellonsoittaja (1996), ohjaus: Gary Trousdale, Kirk Wise

Who Framed Roger Rabbit? (1988) ohjaus: Robert Zemeckis

Prinsessa Mononoke (1997), ohjaus: Hayao Miyazaki

Hopeanuoli (1986) ohjaus: Tomoharu Katsumata